

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет філології
Кафедра загального та германського мовознавства

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВСТУП ДО МОВОЗНАВСТВА

Освітня програма Чеська мова і література
Перший (бакалаврський) рівень

Спеціальність 035 Філологія
Спеціалізація 035.038 Слов'янські мови і літератури (переклад включно),
перша - чеська

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № ___ від “___” серпня 2022 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Вступ до мовознавства
Викладач (-і)	К.ф.н., доц. Паньків Уляна Любомирівна
Контактний телефон викладача	0342-59-60-10
Е-mail викладача	uliana.pankiv@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	очна
Обсяг дисципліни	кредити ЄКТС – 3 (90 год.)
Посилання на сайт дистанційного навчання	www.d-learn.pu.if.ua
Консультації	Консультації проводяться щовівторка з 14.00 по 15.30). Можливі онлайн-консультації за попередньою домовленістю.
2. Анотація до курсу	
<p><i>Вступ до мовознавства</i> як початковий теоретичний курс у цілісній системі лінгвістичної підготовки майбутнього вчителя польської мови передбачає ознайомлення з основними поняттями і термінами, без яких неможливо вивчати жодну мовознавчу дисципліну, і який у міждисциплінарному поєднанні з педагогічними та гуманітарними науками (методикою викладання мови, педагогікою, історією України та історією Польщі, лінгвокраїнознавством, етнологією, літературознавством, перекладознавством) посідає особливе місце у професійному становленні педагогів. Запропоновані для вивчення у цьому курсі проблемні питання про теорію та походження людської мови, її сутність та природу, особливості будови та функціонування мови як особливої структури зі складними системними зв'язками між основними рівнями та одиницями формують осмислений підхід до мовних явищ, пояснення численних фонетичних, морфологічних та лексичних змін, що відбуваються у мові, наукового трактування уже відомих мовленнєвих фактів та практичного їх застосування у шкільному освітньому процесі.</p>	
3. Мета та завдання курсу	
<p><i>Метою</i> вивчення <i>Вступу до мовознавства</i> є пізнання та усвідомлення сутності, будови та структурної організації людської мови як особливого багатоаспектного явища. До основних <i>завдань</i> належать: визначення основних функцій мови та їх зв'язок із мисленням та різними видами діяльності людини; застосування загальнонаукових та спеціальних методів дослідження мовних явищ у синхронії і діахронії та практичного використання їх результатів у шкільному освітньому процесі; засвоєння лінгвістичної термінології як теоретичної основи для вивчення майбутніх мовознавчих дисциплін та фахової педагогічної комунікації; дослідження різних аспектів звукового складу мови та особливостей фонографічної адаптації чужомовного матеріалу рідною мовою; вивчення основних етапів формування і розвитку письма залежно від особливостей сприйняття і трактування світу різними народами; знання закономірностей розвитку лексичної системи мови та їх реалізації у літературному та діалектному мовленні; засвоєння теоретичних основ граматики (морфології та синтаксису) з метою їх практичного застосування у системі шкільної освіти при вивченні конкретних слов'янських мов.</p>	
4. Результати навчання (компетентності)	
<ul style="list-style-type: none"> - Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. - Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. - Здатність бути критичним і самокритичним. 	

- Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.
- Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.
- Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- Здатність працювати в команді та автономно.
- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу
- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. технологій.
- Здатність проведення досліджень на належному рівні.
- Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.
- Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову системи, її природу, функції, рівні.
- Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії чеської й української мов.
- Здатність аналізувати діалектні та соціальні різновиди чеської мови, описувати соціолінгвальну ситуацію.
- Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації та перекладу тексту.
- Здатність вільно оперувати фаховою лінгвістичною і літературознавчою термінологією для розв'язання професійних завдань.
- Здатність до надання консультацій з дотримання норм літературної мови та культури мовлення.
- Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефхівцями державною та чеською мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації.
- Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.
- Організувати процес свого навчання й самоосвіти.
- Розуміти фундаментальні принципи буття людини, природи, суспільства.
- Співпрацювати з колегами, представниками інших культур та релігій, прибічниками різних політичних поглядів тощо.
- Використовувати інформаційні й комунікаційні технології для вирішення складних спеціалізованих задач і проблем професійної діяльності.
- Розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів.
- Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію чеської та української мов і літератур, вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності.
- Характеризувати діалектні та соціальні різновиди чеської мови, описувати соціолінгвальну ситуацію.
- Знати норми чеської літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності.
- Знати принципи, технології і прийоми створення усних і письмових текстів різних жанрів і стилів державною і чеською мовами.
- Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.
- Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, вміти застосовувати їх у професійній діяльності.
- Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення й використовувати їх для розв'язання складних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання.

<ul style="list-style-type: none"> - Мати навички участі в наукових та/або прикладних дослідженнях у галузі філології. - Застосовувати сучасні методики та інноваційні технології для успішного й ефективного здійснення професійної діяльності та забезпечення якості наукового та/або прикладного дослідження в конкретній філологічній галузі. - Дотримуватися правил академічної доброчесності. 					
5. Організація навчання курсу					
Обсяг курсу					
Вид заняття			Загальна кількість годин		
лекції			12		
практичні			18		
самостійна робота			60		
Ознаки курсу					
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)		Нормативний / вибірковий	
I	035 Філологія 035.038 Слов'янські мови і літератури (переклад включно), перша - чеська	перший		нормативний	
Тематика курсу					
Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
Тема 1. Загальні питання мовознавства. – Предмет і завдання мовознавства. – Місце мовознавства у системі наук та шкільному освітньому процесі. – Методи дослідження мови. Специфіка їх використання на уроках польської мови та при самостійній дослідницькій роботі учнів. – Функції мови. – Мова і мислення. Самостійна робота: - Основні теорії походження мови. – Гіпотези про природу і сутність мови. Їх об'єктивний аналіз та презентація при викладанні лінгвістичних дисциплін у школі. – Закономірності розвитку мов. – Мова і суспільство.	лекція/ самостійна робота	1, 3, 6	опрацювання теоретично-го матеріалу підручників та наукових статей 2 год./ 4 год.	5 балів	протягом семестру
Тема 2. Мови світу, їх вивчення та генеалогічна класифікація.- Загальна характеристика мов світу. –Порівняльно-історичний метод в основі групування мов за їх походженням. – Основні мовні сім'ї, групи та підгрупи.	лекція/ самостійна робота	2, 3, 4	вивчення матеріалу нових джерел, робота з	5 балів	протягом семестру

<p>Докладний аналіз мов, що вивчаються здобувачами середньої освіти. Самостійна робота: - Слов'янська група мов (підгрупи та їх представники).</p>			<p>науковими статтями 2 год./ 2год.</p>		
<p>Тема 3. Фонетика як розділ мовознавства.-Три аспекти вивчення звуків: фізичний, фізіологічний та лінгвістичний. – Артикуляція. Артикуляційна база та докладна її характеристика на уроках польської мови. Акцент. – Поняття фонем. Фонема і звук. Самостійна робота: - Звукова матерія мови. – Фонетика і природничі науки (пояснення міждисциплінарних зв'язків вивчення мови із природничими науками, передбаченими шкільним освітнім процесом). – Класифікація звуків. – Фонетичне членування мовленнєвого потоку. – Основні теорії складу та його особливості у різних слов'янських мовах. – Наголос.</p>	<p>практичне/ самостійна робота</p>	<p>1, 2, 5</p>	<p>практичні завдання з фонетики; робота з польськими та українським і поетичними текстами 2 год./ 6 год.</p>	<p>5 балів</p>	<p>протягом семестру</p>
<p>Тема 4. Фонетичні процеси: позиційні та комбінаторні зміни звуків. Їх характеристика при вивченні польської мови у школі. –Позиційні зміни звуків (редукція та оглушення дзвінких приголосних). - Комбінаторні зміни (асиміляція, дисиміляція, гаплогія, дієреза, протеза, епентеза, метатеза, субституція). Самостійна робота: - Орфоепія. – Транскрипція і транслітерація. Специфіка фонетичного засвоєння полонізмів.</p>	<p>лекція/ практичне/ самостійна робота</p>	<p>1, 2, 3</p>	<p>виконання практичних завдань 2 год./ 2 год./ 4год</p>	<p>5 балів</p>	<p>протягом семестру</p>
<p>Тема 5. Письмо. – Етапи і форми розвитку графічного письма, їх зв'язок з історією. – Поняття ідеограми та мови з ідеографічним письмом. –Три етапи розвитку фонографії. – Особлива роль грецького</p>	<p>самостійна робота</p>	<p>2, 4, 5</p>	<p>опрацюванн я наукової літератури;</p>	<p>5 балів</p>	<p>протягом семестру</p>

<p>буквено-звукового письма. – Графіка. Алфавіт. Чотири сім'ї алфавітів та їх використання у сучасному світі. Докладна характеристика кирилиці та латиниці як писемної фіксації мов, найбільш використовуваних учнями.</p> <p>Самостійна робота: - Винайдення письма як особливий чинник розвитку людства. – Передумови розвитку письма. – Три шляхи спрощення письма. – Орфографія. Принципи орфографії.</p>			<p>практичні завдання з орфографії</p> <p>4 год.</p>		
<p>Тема 6. Лексикологія як частина мовознавства. – Розділи лексикології та їх вивчення на уроках польської мови. – Слово як одиниця мови. – Проблема лінгвістичного визначення слова. – Слово і лексема. – Значення слова.</p> <p>Самостійна робота: - Лексико-семантичні категорії (полісемія та її зумовленість; синоніми, антоніми, омоніми та специфіка їх перекладу).</p>	самостійна робота	1, 3, 5, 6	<p>практичні завдання з лексикології</p> <p>6 год.</p>	5 балів	протягом семестру
<p>Тема 7. Лексико-семантична система мови. – Лексико-семантичне поле. – Словниковий склад мови (активна та пасивна лексика). – Термін та його ознаки. – Терміни у метамові лінгвістики.</p> <p>Самостійна робота: - Жаргонізми в учнівському мовленні. – Територіальний діалект як джерело регіональних особливостей усного мовлення представників різних вікових груп, специфіка його використання школярами. – Стилїстична класифікація лексики.</p>	практичне/самостійна робота	1, 2, 3, 5	<p>засвоєння теоретичного матеріалу та практичні дослідження з діалектології</p> <p>2 год./4 год.</p>	5 балів	протягом семестру
<p>Тема 8. Історичні зміни лексичного складу мови. Екологія мови. – Історична лексикологія та етимологія. -</p>	лекція/	2, 3, 4	виконання вправ та	5 балів	протягом семестру

<p>Екстралінгвальні чинники змін лексики природної мови. – Архаїзми та історизми, актуалізація історизмів у сучасній системі освіти. – Неологізми. – Запозичена лексика (класифікація та проблеми семантичної адаптації). Самостійна робота: - Мовні контакти. Сучасні суспільні зміни крізь призму засвоєння чужомовної лексики. – Явище мовного пуризму: pro et contra.</p>	самостійна робота		<p>практичних завдань, зіставні та історичні лексичні дослідження</p> <p>2 год./ 6 год.</p>		
<p>Тема 9. Фразеологія.–Предмет фразеології. – Класифікація фразеологізмів: теоретичні аспекти та їх практичне застосування у методиці викладання польської мови у школі. Національна своєрідність фразеології та специфіка її перекладу. Самостійна робота: - Фразеологізм як знак вторинної номінації. – Латинський паремійний спадок у слов'янській (українській, польській, чеській) фразеології.</p>	практичне/самостійна робота	2, 3, 4, 5	<p>виконання практичних завдань</p> <p>2 год./ 4 год.</p>	5 балів	протягом семестру
<p>Тема 10. Лексикографія. – Теоретична і практична лексикографія. – Типи словників (енциклопедичні та лінгвістичні). – Перекладні словники як чинник розвитку міжкультурної комунікації. – Структура словникової статті у найбільш поширених одномовних словниках. Самостійна робота: - Одномовні словники: принципи укладання та використання. – Короткий огляд історії польської та чеської лексикографії.</p>	практичне/самостійна робота	2, 3, 4	<p>робота з одномовним і та перекладним і словниками;</p> <p>виконання практичних завдань</p> <p>2 год./ 4 год.</p>	5 балів	протягом семестру
<p>Тема 11. Граматика як розділ лінгвістики.– Складові частини граматики. – Дерииватологія між лексикологією та граматиною. -</p>	практичне/самостійна робота	1, 3, 4, 5	<p>опрацювання наукових статей</p>	5 балів	протягом семестру

Грамматичні категорії. - Грамматичне значення слова. Самостійна робота: - Вчення про частини мови та його презентація на уроках польської мови.- Грамматичні категорії у слов'янських мовах.			2 год./ 4 год.		
Тема 12. Морфологія. – поняття морфеми. – Види морфем. – Сегментні морфеми. – Несегментні морфеми. – Грамматична форма слова (синтетичні та аналітичні форми слова). Самостійна робота: - Особливості граматичної форми слова у відомих студентам близькоспоріднених та неспоріднених мовах.	лекція/ практичне/ самостійна робота	2, 3, 5	засвоєння теоретичног о матеріалу, виконання вправ 2 год./ 2 год./ 4 год.	5 балів	протягом семестру
Тема 13. Способи вираження граматичного значення слова. – Синтетичні способи вираження. – Аналітичні способи вираження. Самостійна робота: - Суплетивізм у відомих учням мовах. – Адаптація латинських прикметникових суплетивних форм європейськими мовами. Особливості пояснення їх етимології у шкільному курсі польської мови.	практичне/ самостійна робота	1, 2, 3, 5	засвоєння теоретичног о матеріалу, вправи з граматики 2 год./ 2 год.	5 балів	протягом семестру
Тема 14. . Синтаксис як розділ граматики. - Словосполучення. Типи словосполучень. – Поняття валентності. - Речення та його ознаки. Самостійна робота: - Синтаксичні зв'язки слів у відомих студентам мовах.	практичне/ самостійна робота	2, 4, 5	засвоєння теоретичног о матеріалу, виконання завдань із синтаксису 2 год./ 2 год.	5 балів	протягом семестру
Тема 15. Типологічна класифікація мов. Соціолінгвістична класифікація мов. Визначення місця у цих класифікаціях мов, що вивчаються у шкільному освітньому процесі.	лекція/ самостійна робота	2, 3, 5	опрацюванн я монографії та наукових статей 2 год./ 4 год		протягом семестру

6. Система оцінювання курсу	
Загальна система оцінювання курсу	<p>Оцінювання здійснюється за національною на ECTSшкалою на основі 100-бальної системи. (див.:пункт “9.3. Види контролю”<u>Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Державному вищому навчальному закладі ДВНЗ Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника.</u></p> <p>Загальні 100 балів включають: 35 балів за практичні заняття; 10 балів за самостійну роботу; 5 балів за модульну контрольну роботу; 50 балів за іспит.</p> <p>Мінімальна кількість балів для позитивного зарахування курсу – 50 балів.</p>
Вимоги до письмової роботи	<p>Контрольна робота є складовою частиною семестрового рейтингу, яка має концептуально обґрунтовано висвітлити 50+1% обсягу матеріалу. Екзаменаційна робота має концептуально обґрунтовано висвітлити 50+1% обсягу матеріалу білета, до якого входять 4 питання. При бажанні студента можливий усний захист екзаменаційної роботи для підвищення підсумкової оцінки</p>
Практичні заняття	<p>Поточний контроль рівня знань студентів проводиться на кожному практичному занятті та включає перевірку теоретичної та практичної підготовки студента до кожного практичного заняття, виконання ним завдань самостійної роботи.</p> <p>Поточне оцінювання всіх видів навчальної діяльності студента здійснюється в 4-бальній шкалі.</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Виконання усіх запланованих завдань і форм роботи, отримання з кожного позитивної оцінки, а також сумарної кількості балів не менше 25 за 100-бальною шкалою.</p>
7. Політика курсу	
<p>Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. У випадку таких подій – реагування відповідно до Положення 1 і Положення 2.</p>	
8. Рекомендована література	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Вступ до мовознавства: за ред. І.О.Голубовської. К.: Академія, 2016. 318 с. 2. Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства. К.: Академія, 2006. 336 с. 3. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. К.: Академія, 2005. 368 с. 4. Лучик В. В. Вступ до слов'янської філології. К.: Академія, 2008. 344 с. 5. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика. Енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2006. 716 с. 6. Супрун Л.В. Загальне мовознавство. К.: Знання, 2012. 335 с. 	

Викладач _____ доцент **Паньків У.Л.**